

פ' תצוה

(1) שמות פרק כה

(לג) וְעִשִׂיתָ עַל שׁוּלְיֵי רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיֵי סָבִיב וּפְעָמַי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב:
(לד) פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן פְּעָמָן זָהָב וְרִמּוֹן עַל שׁוּלְיֵי הַמַּעִיל סָבִיב:

(2) רשב"ם על שמות פרק כה פסוק לג

בתוכם - בין רמון לרמון ולא בתוך הרמון:

(3) רש"י על שמות פרק כה פסוק לג

בתוכם סביב - ביניהם סביב בין שני רמונים פעמון א' דבוק ותלוי בשולי המעיל:

(4) רמב"ן על שמות פרק כה פסוק לא

ולא ידעתי גם כן למה עשה הרב הפעמונים לעצמם, פעמון בין שני רמונים, כי אם כן לא היו הרמונים משמשין כלום, ואם לנוי, למה היו עשויים כרמונים חלולים, יעשה כמין תפוחי זהב ועוד, שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים, ואם יעשה בהם טבעות לתלות בהן אבל הם בתוכם ממש, כי הרמונים חלולים ועשויים כמין רמונים קטנים שלא פתחו פיהם, והפעמונים טמונים בהם ונראים מתוכם

(5) תלמוד בבלי מסכת זבחים דף פח:

ויעש את מעיל האפוד כליל תכלת שוליו כיצד מביא תכלת וארגמן ותולעת שני שזורין ועושה אותן כמין רימונים שלא פיתחו פיהן וכמין קונאות של קנסות שבראשי תינוקות ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין ותולה (בהן) [בן] שלשים וששה בצד זה ושלשים וששה מצד זה

(6) מזרחי על שמות פרק כה פסוק לג

ואיני רואה מקום לאלה הטענות כלל, כי מה שטען "למה היו עשויים כרמונים" ולא כמין תפוחים, לא ידעתי למה בחר התפוחים יותר מן הרמונים, ולמה לא יטעון ברמוני העמודים אשר לאולם בהיכל מדוע היו רמונים ולא תפוחים. ומה שטען עוד, "שהיה צריך הכתוב לפרש במה יתלה הפעמונים ואם יעשה בהם טבעות לתלותן בהם", הנה זאת הטענה עצמה תפול גם ברמונים, כי לא יחוייב שיהיו סתם רמונים עם העוקצין, וכמו שלא פירש הכתוב ברימונים במה יתלו אותם. . . . כך לא פירש מקום תליית הפעמונים אם היו על ידי טבעות או זולתן.

(7) ועוד, שאלה הטענות אינן על דברי הרב, אלא על דברי רז"ל. . . מדקתני (זבחים פח): "ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים ענבלין ותולה בו", שמע מינה שהפעמונים בפני עצמן היו תלויין במעיל, ולא שהיו בתוך חלל הרימונים. ובתוך הרימונים דקרא, לאו בתוך חללן קאמר, אלא ביניהם, פעמון אחד בין שני הרמונים, כדפרש"י, דאי כדפירש הרמב"ן ז"ל שהפעמונים היו טמונים בתוך חלל הרמונים, מאי "ומביא שבעים ושנים זגין שבהם שבעים ושנים ענבלין ותולה בו" דקאמר, הרי לא היה תולה בו במעיל רק הרמונים, אבל הפעמונים לא היו תלויין בו, אלא היו בתוך חלל הרמונים.

(8) ועוד, מדקתני, "ועושה אותם כמין רמונים שלא פתחו פיהם", משמע שלא היו הפעמונים בתוך חללן, שאם כן לא היה קולן נשמע, מאחר שהיו סתומין מכל צד, ואדרבה היה להם לומר, ועושה אותם כמין רמונים שפתחו פיהם, אם היו סוברים שהפעמונים היו בחלל הרמונים. והנה גם אנקלוס עליו השלום הבין דבריהם ז"ל, כמו שהבין אותם רש"י ותרגם, "ופעמוני זהב בתוכם וזגין דדהב ביניהון", לא בגויהון, וכן פרשו גם הרמב"ם והסמ"ג כרש"י ז"ל:

(9) תרגום אונקלוס על שמות פרק כה פסוק לג

(לג) וְתַעֲבֹד עַל שִׁפּוּלוֹהֵי רִמּוֹנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְצִבְעֵי זְהָרֵי עַל שִׁפּוּלוֹהֵי סְחֹר סְחֹר וְזִגִין דְּדִהְבָּא בִּינֵיהוֹן סְחֹר סְחֹר:

(10) רמב"ם יד החזקה הלכות כלי המקדש פרק ט הלכה ד

ועושה אותן כמין רמונים שלא פתחו פיהן ותולה אותן במעיל ומביא שנים ושבעים זוגים ובהם שנים ושבעים ענבולים הכל זהב ותולה בו ששה ושלשים בשולי כנף זה וששה ושלשים בשולי כנף זה והזוג עם הענבול התלוי בין שניהם כאחד נקרא פעמון עד שיהיו שוליו משני צדדיו פעמון ורמון פעמון ורמון:

11 ספר גור אריה על שמות פרק כח פסוק לג

ואין ספק כי פירוש הרמב"ן לא יתכן, דאם כן לא הוי למכתב בקרא אצל הפעמונים "סביב", כיון דכתיב "ועשית על שוליו רימוני תכלת וארגמן על שוליו סביב", ופעמוני זהב בתוכם היו, למה צריך "סביב", כיון דהיה הפעמון בתוך הרימון, וכבר אמר על הרימונים שהיו "סביב", למה צריך "סביב" אצל הפעמונים.

12) ועוד, דהוי למכתב 'ועשית רימוני תכלת ופעמוני זהב בתוכם על שולי המעיל סביב'. ועוד, הא דכתיב (פסוק לד) "פעמון זהב ורימון פעמון זהב ורימון", מאי בא להגיד שני פעמים, אם לא שבא להגיד לך סדר תלייתם, פעמון זהב ואצלו רימון, ועוד פעמון זהב ורימון אצלו, לאפוקי שלא יתלה ב' או ג' פעמונים ואצלו ב' או ג' רימונים, אמר "פעמון זהב ורימון". אבל לפירוש הרמב"ן מאי זה "פעמון זהב ורימון", דודאי כיון שפעמונים הם בתוך הרימונים, בודאי יהיה תולה "פעמון זהב ורימון", דאי אפשר לתלות בענין אחר:

13 פרוש הט"ז על התורה - שמות פרק כח פסוק לג

הרמב"ן הקשה . . . וקשה דא"כ היה לכתוב רמון ופעמון דודאי יש להזכיר תחילה הכלי ואח"כ מה שבתוכו:

14 ספר שמות פרק לט

(כד) ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן ותולעת שני משזר:

(כה) ויעשו פעמני זהב טהור ויתנו את הפעמנים בתוך הרמנים על שולי המעיל סביב בתוך הרמנים:

(כו) פעמון ורמון פעמון ורמון על שולי המעיל סביב לשירת פאשר צנה ה' את משה:

15 רמב"ן על שמות פרק לט פסוק כד

וטעם ויעשו על שולי המעיל רמוני תכלת וארגמן שעשו הרמונים לתת אותם על שולי המעיל סביב, ועשו פעמוני זהב טהור, וישימו הפעמונים בתוך הרמונים קודם שיתנו אותם במעיל, והנה הפעמונים בתוך הרמונים בתלוש, וישימו הרמונים על שולי המעיל סביב והפעמונים בתוכם ולכך כפל הכתוב בתוך הרמונים פעמים, כי היו בתוכם מתחלה ובשעה שתלו אותם על שולי המעיל סביב וגם זו ראייה למה שפירשנו בסדר ואתה תצוה (לעיל כח לא):

16 ספר במדבר פרק ו

(ד) כל ימי נזרו מכל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִגֶּפֶן הַיַּיִן מִחֲרָצִים וְעַד זֶג לֹא יֵאָכֵל:

17 מדרש רבה במדבר פרשה י פסקה ט

אלו הן החרצנים ואלו הן הזגים החרצנים אלו החיצונים והזגין אלו הפנימים כמה דתימא (שמות כח) פעמון זהב ורמון ומתרגמינן זגא דדהבא ורמונא דברי ר' יהודה

18 תרגום אונקלוס על שמות פרק לט פסוק כה

(כה) וְעָבְדוּ זַגְיָא דְהַב דְכִי וַיְהִיבֵן זַגְיָא בְּגוֹ רְמוֹנִיָּא עַל שְׂפוּלֵי מְעִילָא סְחֹר סְחֹר בְּגוֹ רְמוֹנִיָּא:

19 הכתב והקבלה על שמות פרק לט פסוק כה

אמנם אונקלוס בתרגומו נראה כארכיב אתרי רכשי, כי שם תרגם וזגין דדהב ביניהון והוא כרש"י, וכאן תי' זגיא בגו רמוניא כרמב"ן, כך שמעתי ואין זו טענה, כי מלת גו בארמית לא יורה דוקא על פנימיות הדבר ואמצעיותו, אבל גם על המבדיל בין שני דברים כי ויצא בן אשה ישראלית בתוך בני ישראל ת"א בגו.

20 הובאה ב"פרשגון" בשם הגר"ד לנדא שליט"א

לעיל שנאמר 'ועשית על שוליו רמוני תכלת . . . ופעמני זהב בתוכם סביב' תרגם "ביניהון" כרש"י. אבל כאן בעשיית המעיל נאמר "ויתנו את הפעמנים בתוך הרמנים על שולי המעיל סביב בתוך הרמנים" לשון "ויתנו . . . בתוך" מלמד שתליית כל הרימונים בשולי המעיל קדמה למתן הפעמונים "בתוכם" (ולא שתלו פעמון ורימון לסירוגין), ותרגם "בגו" רומז לסדר זה המפורש בגמרא "שוליו כיצד מביא תכלת . . . ועושה אותן כמין רימונים . . . ומביא שבעים ושנים זגין שבהן שבעים ושנים עינבלין ותולה בו"